

Бібліотечне краєзнавство: стан та проблеми

СЕРГЄЄВА М. В.

Львів, Україна

Анотація

Автором проаналізовано становлення крайової бібліографії та реорганізаційні зміни в її формуванні, що базуються на використанні сучасних інформаційних технологій.

Ключові слова: *бібліотека, краєзнавча бібліографія, інформаційні технології в бібліотеках.*

Abstract

The author has analysed development of local bibliography and restructuring changes in local bibliography formation, based on the usage of modern information technology.

Keywords: *library, local bibliography, information technology in libraries.*

Розвиток та популяризація знання про свій край вважається одним із пріоритетних напрямів у діяльності сучасних бібліотек. На даний час існують об'єктивні умови для відродження кращих традицій українського бібліотечного краєзнавства, значно підвищилась роль бібліотек у відновленні історичної пам'яті народу нашої держави, становленні його національної свідомості. Саме це і визначає актуальність теми даного дослідження.

Важливість краєзнавчої роботи у поточній діяльності бібліотек привертала і привертає до неї увагу і бібліотекарів-практиків, і дослідників-бібліотекознавців.

Найбільший внесок у вивчення формування та становлення бібліотечного краєзнавства зробили кілька дослідників, серед

Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства

2013

яких одне із провідних місць належить Наталії Миколаївні Кушнарєнко. На цю тему вона підготувала низку досліджень, зокрема, дисертацію на тему «Библиотечное краеведение: теоретико–методологический аспект» (Москва, 1993)[1], низку навчальних посібників: «Історія бібліотечного краєзнавства в Україні» (Харків, 1993)[2], «Краеведческая деятельность библиотек» (Москва, 1993)[3], і, нарешті, підручник «Бібліотечне краєзнавство» (2007)[4], який визнано єдиним в Україні підручником, у якому бібліотечне краєзнавство розглядається як «єдине ціле». Н. М. Кушнарєнко активно продовжує працювати у даному напрямку, про це свідчать і публікації, представлені у даному бібліографічному огляді.

Свої дисертаційні дослідження присвятили вивченню регіональної бібліографії, її основним етапам становлення та розвитку А. Л. Блажкевич[5], Т. С. Бульба[6], А. А. Непомнящий [7]. Питання про головні етапи формування та розвиток краєзнавчої інформації в Україні досліджено у дисертаційній роботі В. Т. Петрикової «Особенности становления та розвитку системи краєзнавчої бібліографічної інформації в Україні (1917–1991 рр.)» (Київ, 2001)[8].

Бібліотечне краєзнавство сформувалось як один із основних напрямів діяльності бібліотек регіонального та місцевого рівнів; воно поступово перетворилося на особливу сферу діяльності бібліотек і на сьогодні є одним із провідних напрямів, який потребує регулярного оновлення і розвитку. Впровадження інформаційних технологій у 1990-х рр. вивело краєзнавчу діяльність бібліотек на новий рівень розвитку. В зв'язку з цим з'явилися нові перспективи і тенденції розвитку краєзнавчої бібліотечної діяльності, зокрема, створення електронних каталогів, повнотекстових, реферативних, фактографічних баз даних, забезпечення віддаленого пошуку інформації та доступу до неї. Питання організації краєзнавчої діяльності бібліотек і розвиток бібліотечного краєзнавства як

науки є дуже актуальним на сторінках періодичних видань України. Сучасні дослідники, як теоретики, так і практики цей вид діяльності книгозбірень вважають одним з головних напрямів діяльності в сучасних умовах.

Краєзнавча діяльність бібліотек, на думку дослідників, є однією з головних підсистем краєзнавства. Автори аналізованих публікацій у фаховій періодиці детально охарактеризували формування та структуру краєзнавчого фонду Львівської, Дніпропетровської, Закарпатської, Херсонської ОУНБ а також Рівненської обласної бібліотеки для юнацтва. Приділяли увагу й питанням комплектування краєзнавчих фондів і його фінансування. Зокрема, було наголошено на організації масової роботи обласних і регіональних бібліотек. У статтях проаналізовано, як працівники бібліотек використовують традиційні методи для краєзнавчої роботи.

Краєзнавчий фонд є головним засобом краєзнавчої діяльності бібліотеки, зокрема у обласних бібліотеках Дніпропетровщини, Львівщини, Закарпаття, Херсонщини, які постійно здійснюють розкриття краєзнавчих фондів своїх книгозбірень і презентують свої подальші плани для розвитку бібліотечного краєзнавства. Важливим питанням є формування єдиного розподіленого фонду бібліотек регіону.

Бібліотечне краєзнавство формувалось як окрема наука, тому має свою термінологічну систему. Процес формування краєзнавчої термінології в Україні В. Петрикова простежує від початку діяльності Одеського бібліографічного товариства, коли у 1927 році М. І. Ясинський писав: «Справді в минулому – майже ніяких організаційних здобутків і лише перші ступені в розроблені питань з теорії бібліографії». 20-і роки ХХ ст. були сприятливими для наповнення терміносистеми, що було пов'язане зі структуруванням української науки. Дискусії виникали на базі термінів «місцева», «краєва», «краєзнавча»,

«країнознавча», «топобібліографія», «толкова краєвая бібліографія»[9, 13].

Одним із головних завдань краєзнавчої бібліографічної діяльності є створення бібліографічних посібників. Система краєзнавчих бібліографічних посібників охоплює низку посібників, що відображають документи, які за змістом і походженням пов'язані з певним регіоном.

Для вивчення стану та тенденцій розвитку краєзнавчої роботи бібліотек України проаналізована фахова бібліотекознавча періодика: «Вісник Книжкової палати», «Бібліотечна планета», «Бібліотечний вісник», «Вісник Харківської державної академії культури», «Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського», «Бібліотечний форум України», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія», «Архіви України» з 2000 по 2012 рр.

Характерним для початку ХХ ст. було створення низки краєзнавчих біобібліографічних покажчиків і словників. Першою працею в області регіональної біографістики, на думку Надії Мельник, була праця О. І. Левицького «Прикарпатская Русь в ХІХ віці в біографіях и портретах еи діятелей с увзглядньем замечательных людей, котрих 1772 р. застав при жизни» (Львів, 1898–1901). Також були упорядковані і видані книги І. Ф. Павловського «Краткий биографический словарь ученых и писателей Полтавской губернии с половины XVIII века», Ф. Ф. Арістова «Карпато-русские писатели: Исследование по неизданным источникам» (Москва, 1916). Регіональні словники та довідники активно створювались і у радянський період. Саме в цей період вислів «діячі краю» був сформований і активно використовувався як «Вчені краю», «Письменники краю». У 90-х роках ХХ ст. широко були представлені регіональні біографічні та біобібліографічні словники, у яких максимально представлені місцеві біографічні матеріали, наприклад: «Письменники

Черкащини: біобібліографічний покажчик» (Черкаси, 1990) та інші [11, 33–35]. Андрій Блажкевич вважає, що великий внесок у дослідження галицького краю зробили такі відомі діячі, як галицькі історики Ізидор Шараневич (1829–1901) та Юліан Целевич (1843–1892), які більшість своїх наукових досліджень присвятили минулому своєї Батьківщини. Іван Франко (1856–1916) теж виявляв зацікавленість до вивчення життя рідного краю. Значний внесок у краєзнавчу бібліографію Галичини другої половини XIX ст. зробив Яків Головацький (1814–1888). Галицьку краєзнавчу бібліографію другої половини XIX ст. досліджував відомий український бібліограф Михайло Комаров (1844–1913). Відомий галицький громадський діяч, публіцист, бібліограф Володимир Левицький (Василь Лукич) (1856–1938) сприяв покращенню роботи бібліографічних відділів таких галицьких періодичних видань, як «Літературно-науковий вісник», «Діло». Вивчав бібліографію галицького краю і визначний український бібліограф Володимир Дорошенко (1879–1963). Приблизно з 1902 р. бібліографією зацікавився відомий український бібліограф початку XX ст. Іван Калинович (1885–1927), який почав збирати бібліографічні дані про Україну, літературу, видану в Україні. У 30-х роках XX ст. активну роботу щодо дослідження галицької краєзнавчої бібліографії початку XX ст. проводив відомий галицький бібліограф Євген Пеленський (1908–1956). Завдяки краєзнавчій бібліографічній діяльності багатьох галицьких бібліографів, краєзнавців, істориків та великому зростанню кількості краєзнавчих розвідок у Галичині на початку XX ст. краєзнавча бібліографія Галичини у першій половині XX ст. піднялася на новий рівень розвитку і створила сприятливі умови для подальших наукових досліджень [12, 371]. Не стоїть осторонь цього напрямку роботи книгозбірень НТБ Національного університету «Львівська політехніка». Впродовж тривалого часу у бібліотеці створюються бібліографічна продукція з краєзнавства. У період незалежності тематика посібників значно розширилась. Працівниками бібліотеки

укладені посібники, що розкривають окремі аспекти розвитку науки, культури, літературного життя краю. Активно розвивається серія, що презентує біобібліографію провідних науковців університету. Вийшло друком майже 50 випусків цієї серії. Серед біобібліографічних видань вирізняється покажчик «Видатні вчені – математики Львівської політехніки (1844–1939)» (І.Белоус).

Одним із пріоритетних напрямів діяльності бібліотек регіонального і місцевого рівнів є розвиток, організація і впровадження бібліотечного краєзнавства, у якому велику роль відіграють обласні бібліотеки. Автори, працівники таких бібліотек, переконують, що історія створення краєзнавчих фондів у бібліотеках проводилась по різному. У Херсонській громадській бібліотеці ще у 1891 році був заснований краєзнавчий відділ, хоча працювати через різні причини, а саме фінансові, проблеми з приміщенням почав значно пізніше. Позитивний вплив на вирішення цих проблем мало створення при Новоросійському університеті в Одесі Бібліографічного товариства. Завдяки цьому позжавилось збирання місцевого матеріалу, значно поповнились фонди краєзнавчої літератури саме відділу ім. князя Г. Потьомкіна Херсонської громадської бібліотеки, у якому зберігались праці відомих істориків, рукописні матеріали, колекції старожитностей, предметів місцевої старовини (монети, медалі, мапи тощо)[13, 30]. Сектор краєзнавчої бібліографії у Дніпропетровській ОУНБ був створений протягом 1959–1974 років, в період формування структури типової обласної бібліотеки. До послуг читачів представлені краєзнавчі видання, серед них прижиттєві збірники праць Д. Яворницького, Я. Новицького, унікальні видання з мистецтва, найповніший в області фонд україніки [14, 33]. Редакційно-видавничий відділ у Одеській державній науковій бібліотеці ім. М. Горького був створений 29 травня 1970 року. В складних умовах проходила його організація, і негативний відбиток був залишений через брак фахівців у «підготовці і

редагуванні бібліографічних покажчиків і посібників з методики бібліотечної роботи». З часом відділ «послідовно обстоював пріоритети посібників науково-допоміжного характеру» і уже з 1975 року започаткували серію бібліографічних збірок «Проблеми. Гіпотези. Відкриття», у яких «репрезентували» досягнення краю у природничих науках, проблеми хімії, астрономії [15, 20]. Створення в 1991 році у Закарпатській ОУНБ відділу краєзнавства дало можливість здійснювати краєзнавчу роботу комплексно, зокрема, через налагодження контактів з установами та організаціями, що займаються краєзнавчою діяльністю в регіоні [16, 12]. Історія Львівської ОУНБ засвідчує, що численний загін краєзнавців з-поміж вчених, педагогів, літературознавців, видавців, бібліотекарів ще з 90-х років ХХ ст. надав нового імпульсу краєзнавчим пошукам, особливо це проявилось у бібліотечному краєзнавстві [17, 24].

Обговорення системи краєзнавчих бібліографічних посібників проходить як на загальнодержавному, так і місцевому рівнях діяльності книгозбірень. Дослідники наголошують, що до створення таких бібліографічних покажчиків спонукає інтерес користувачів до краєзнавчої інформації. Серед рекомендаційних краєзнавчих посібників центральне місце в обласних бібліотеках посідає «Календар краєзнавчих пам'ятних дат на ... рік», може готуватися і щось на кшталт, наприклад, видання «Календар знаменних і пам'ятних дат «Митці Львівщини». Такі роботи висвітлюють здобутки мистецького світу регіону і є важливим джерелом для науковців, бібліотечних працівників і користувачів [17, 25]. Цікавим доробком є покажчик «Історія бібліотечної справи і бібліографії в Україні», укладачем якого є С. Зворський. Сам автор публікації з аналогічною назвою, вважає «без перебільшення, цей посібник можна назвати унікальним, оскільки він включає кілька тисяч частково анотованих бібліографічних записів, що стосуються всіх питань історії бібліотечної справи і бібліографії в Україні». Звертаючи увагу на

блок, в якому подано бібліографію історії бібліотечної справи за сучасною адміністративно-територіальною ознакою в межах областей, районів, окремих міст та великих регіонів (Поділля, Південна Україна, Слобожанщина, Галичина тощо). Для обласних універсальних наукових бібліотек додатково наведено хронологію їхніх перейменувань та зміни відомчої підпорядкованості. Крім публікацій історичного характеру, посібник містить і бібліографічні покажчики про окремі книгозбірні, які також є важливим додатковим джерелом для поглибленого вивчення минувшини тих чи інших бібліотек. Частково включено й статті про історію невеличких сільських бібліотек із місцевої малотиражної преси. Навіть побіжний аналіз публікацій за регіональною ознакою дозволяє з'ясувати, в яких областях робота з вивчення історії бібліотечного будівництва ведеться плідно, а в яких залишає бажати кращого і потребує активізації. Помітне місце у посібнику займає розділ «Персоналії», присвячений висвітленню у численних публікаціях бібліотечної і бібліографічної праці численних представників вітчизняної інтелігенції. Велику увагу приділено для окремого виділення «цілісних рукописних матеріалів, мемуарів, спогадів відомих бібліотекарів, які, хоч і не були опубліковані чи чекають на опублікування, але, безперечно, становлять великий інтерес для дослідників історії бібліотечної справи. Завершує покажчик перелік авторефератів кандидатських і докторських дисертацій з даної теми, що були захищені в СРСР і Україні»[18, 37]. Цей напрям представлений у НТБ Львівської політехніки укладанням зведеного покажчика-щорічника, під назвою «Друковані праці Національного університету «Львівська політехніка» та підготовка монументального бібліографічного покажчика до історії Національного університету «Львівська політехніка».

На базі обласних універсальних наукових бібліотек проводяться огляди-конкурси бібліотек на найкращий краєзнавчий бібліографічний посібник, широкого поширення

набули краєзнавчі об'єднання – гуртки і клуби, які працюють у більшості регіональних і місцевих бібліотек[17, 25].

У поле зору бібліографів не могли не потрапити питання розвитку «місцевого друку, історії журналістики в краї, українознавчих видань краю, україномовного друку». Саме такі друки стали темами досліджень низки краєзнавчих комісій, наукових товариств при Українській академії наук, Всенародній бібліотеці України. Для всієї України місцевий друк став об'єктом комплектування, вивчення, бібліографічного опрацювання для Всенародної бібліотеки України при Українській академії наук, а особливо для відділу «Україніки». Швидкий розквіт місцевої видавничої діяльності сприяв розвитку «окремих тенденцій краєзнавчої бібліографії»[10, 3–5]. Серед тематики науково-дослідної роботи нашої бібліотеки цей напрям представлений працями Р. Самотий, у яких детально розглядається періодичні видання, що виходили під патронатом Львівської політехніки[24].

Розгортання комп'ютеризації бібліотек і створення ними власних інтернет-ресурсів – це питання, яке набуло актуальності протягом останніх 10 років. Дослідники на сторінках фахових періодичних видань запевняють, що майже кожна обласна бібліотека володіє комп'ютерними системами і сайтами у мережі Інтернет. Вони створюють і розвивають регіональні інформаційні портали. На сайтах представляють власні краєзнавчі електронні ресурси: зведені краєзнавчі каталоги та краєзнавчі систематичні картотеки, бібліографічні бази даних. Бібліотеки розпочали перехід від комп'ютеризації, інформатизації бібліотек до створення власних електронних ресурсів і надання їх у використанні користувачам. Виконуючи великий проект, який реалізується з ініціативи та за підтримкою Міжнародного фонду «Відродження» й Інституту відкритого суспільства (Угорщина) в рамках здійснення проекту «Створення регіональних корпоративних порталів та інформаційних центрів на базі

обласних універсальних наукових бібліотек» обласні універсальні наукові бібліотеки України працюють над створенням відкритих регіональних порталів та інформаційних центрів. Їх інформаційне наповнення складають нормативно-законодавчі документи обласних державних адміністрацій, відомості про регіон, довідкова інформація з правових питань, краєзнавчі документи, електронні інформаційні бази даних, фактографічна, оглядово-аналітична та бібліографічна інформація, а також характеристика місцевих регіональних ресурсів[20, 31]. Рівненська ОЮБ створила інформаційний портал – «Молодь Рівненщини», на якому постійно оновлюється інформація про молодіжний рух, діяльність молоді в регіоні, програми, бази даних «Навчальні заклади»[21, 16]. Подання у електронному каталозі НТБ Львівської політехніки окремими колекціями відомостей з історії навчального закладу, біобібліографічних матеріалів її співробітників – вагомий внесок в розвиток цього напрямку краєзнавчої бібліографії.

Науково-історичні дослідження, які виконують бібліотеки, є важливим внеском у розвиток насамперед краєзнавчого сегменту історичної науки. Зокрема, на базі бібліотек проводять конференції «Минуле і сучасне Волині» – це результати наукової діяльності в галузі краєзнавчої бібліографії у Волинській ДОУНБ ім. О. Пчілки [22, 10]. Дослідницька робота у бібліотеці Маріупольського державного гуманітарного університету була передумовою для написання низки публікацій у 7-му і 8-му томах «Енциклопедія сучасної України», а також статей у періодичних виданнях регіону і підготовки двох доповідей на засіданні місцевого товариства краєзнавців [23, 24]. Цікавим є доробок працівників НТБ з історії рідної книгозбірні – «Історія НТБ Національного університету «Львівська політехніка», що розкриває її діяльність від заснування до 2009 року[25].

Науковці, покликаючись на історичні джерела, характеризують бібліотечне краєзнавство як окрему науку з її

історичним минулим і сучасними здобутками, які привертають велику увагу користувачів бібліотек. На сторінках періодичних фахових видань у низці публікацій детально охарактеризовано історичну еволюцію бібліотечного краєзнавства та діяльність окремих краєзнавців. Також обґрунтовано тезу про важливість бібліотечного краєзнавства для публічних бібліотек. Проте воно є актуальним напрямом роботи і для бібліотек вищих навчальних закладів, хоча цей напрям є мало дослідженим і існує об'єктивна необхідність його подальшого розвитку в контексті діяльності бібліотек у новому інформаційному середовищі.

Бібліотечне краєзнавство сформувалось в Україні як один із провідних напрямів діяльності обласних та регіональних публічних бібліотек. Як галузь професійної діяльності воно охопило майже усі бібліотеки України, а його розвиток набуває пріоритетного значення для краєзнавчої діяльності усіх книгозбірень.

Список використаних джерел:

1. Кушнарєнко Н. Н. Библиотечное краеведение: теоретико-методологический аспект : автореф. дис ... д-ра пед. наук : 05.25.03 / Наталья Николаевна Кушнарєнко ; Моск. гос. ин-т культуры. – М., 1993. – 34 с.
2. Кушнарєнко Н. М. Історія бібліотечного краєзнавства в Україні : навч. посіб. / Н. М. Кушнарєнко ; Харк. держ. ін-т культури. – Х. : ХДІК, 1993. – 150 с.
3. Кушнарєнко Н. Н. Краеведческая деятельность библиотек : учеб. пособ. / Наталья Николаевна Кушнарєнко ; Моск. гос. ин-т культуры. – М. : МГИК, 1993. – 96 с.
4. Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство : підручник / Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2007. – 502 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
5. Блажкевич А. Л. Краєзнавча бібліографія Галичини: становлення та розвиток (XIX ст. – 30-ті рр. ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд.. іст. наук : 07.00.08 – книгознавство, бібліотекознавство та

- бібліографознавство / Андрій Львович Блажкевич ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2003. – 19 с.
6. Бульба Т. С. Становлення та розвиток краєзнавчої бібліографії Поділля (друга половина XIX–XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 05.25.03 / Бульба Таїсія Семенівна ; Київ. ін-т культури. – К., 1995. – 243 с.
 7. Непомнящий А. А. Бібліографічна спадщина історико-етнографічних досліджень Криму в кінці XVIII – на початку XX століть : автореф. дис. ... д-ра іст. наук / Непомнящий Андрій Анатолійович ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського НАН України. – К., 2001. – 32 с.
 8. Петрикова В. Т. Особливості становлення та розвитку системи краєзнавчої бібліографічної інформації в Україні (1917–1991 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.03 / В. Т. Петрикова ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2001. – 19 с.
 9. Петрикова В. Краєзнавча бібліографічна термінологія: національні особливості становлення теорії краєзнавчої бібліографії / В. Петрикова // Бібл. вісн. – 2000. – № 4. – С. 13–20. – Бібліогр.: 37 назв.
 10. Петрикова В. Біля джерел національної бібліографії України (місцевий друк як об'єкт дослідження краєзнавчої бібліографії) / Валентина Петрикова // Вісн. Кн. палати. – 2000. – № 11. – С. 3–6. – Бібліогр.: 25 назв.
 11. Мельник Н. Регіональні біографічні видання в Україні: історія та сучасний стан / Н. Мельник // Бібл. вісн. – 2004. – № 5. – С. 33–36. – Бібліогр.: 5 назв.
 12. Блажкевич А. Дослідження розвитку краєзнавчої бібліографії Галичини як об'єкт генезису регіонального наукознавчого руху наукової молоді / Андрій Блажкевич // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2010. – Вип. 27. – С. 371–383. – Бібліогр.: 22 назви.
 13. Бородіна Г. Бібліотеки – ювіляри Півдня України / Г. Бородіна // Вісн. Кн. палати. – 2006. – № 11. – С. 29–32. – Бібліогр.: 24 назви.
 14. Тітова Н. Дніпропетровська ОУНБ: шлях довжиною в 175 років / Н. Тітова // Бібл. форум України. – 2009. – № 4. – С. 31–34.
 15. Зленко Г. Провідники в книжковому морі / Г. Зленко // Вісн. Кн. палати. – 2004. – № 11. – С. 19–21.

16. Григаш Л. Бібліотечне краєзнавство – шлях до об'єднання громади / Л. Григаш // Бібл. планета. – 2012. – № 2. – С. 11–15. – Бібліогр.: 3 назви.
17. Сташків М. Краєзнавча діяльність: взаємозв'язок, системність, розмаїття тем і прийомів / Мирон Сташків // Вісн. Кн. палати. – 2006. – № 6. – С. 24–26.
18. Зворський С. Л. Покажчик з історії бібліотечної справи і бібліографії в Україні / С. Л. Зворський // Бібл. планета. – 2010. – № 4. – С. 37–38.
19. Сташків М. Краєзнавча діяльність: взаємозв'язок, системність, розмаїття тем і прийомів / Мирон Сташків // Вісн. Кн. палати. – 2006. – № 6. – С. 24–26.
20. Шемаєва Г. Електронні ресурси бібліотек України в інформаційному забезпеченні науки: стан та перспективи розвитку / Г. Шемаєва // Вісн. Кн. палати. – 2006. – № 8. – С. 29–32. – Бібліогр.: 23 назви.
21. Лой В. Вінниччина бібліографічна : (огляд видань за 2003–2005 рр.) / В. Лой // Бібл. планета. – 2006. – № 3. – С. 19–20.
22. Ксендзук Е. Наукові дослідження краєзнавчої тематики / Е. Ксендзук // Бібл. форум України. – 2007. – № 4. – С. 10–12.
23. Смирнова Е. Особенности краеведческой деятельности библиотек вузов / Е. Смирнова // Бібл. форум України. – 2010. – № 3. – С. 23–25. – Библиогр.: 4 назви.
24. Самотий Р. Періодика Львівської політехніки: погляд у минуле / Рената Самотий // Зб. пр. Наук. - досл. центр періодики / НАН України, Львів.наук. б-ка ім.В.Стефаніка, Наук. – досл. центр періодики. – Л., 2004. – С.46.
25. Белоус І. О. Науково-технічна бібліотека Національного університету "Львівська політехніка" : [монографія] / І. О. Белоус, О. В. Шишка, Д. О. Тарасов ; Національний університет "Львівська політехніка" ; за ред. А. Г. Загороднього. – Л. : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. – 196 с.